

ИНФО БИЛТЕН

**Фонд за здравствено осигурување
на Македонија**

ИНФО БИЛТЕН ИЗДАНИЕ БР. 48/2014 НОЕМВРИ

**ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО
ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА**
www.fzo.org.mk

Содржина

1. Нов лек на Позитивната листа на лекови на товар на ФЗОМ 6
2. Нови измени во сферата на лекови – три големи новини во корист на осигурениците 8
3. Право на рефундација на средства за користење на здравствена услуга дијализа во странство 10
4. Големо олеснување за редовните студенти – повеќе нема потреба од доаѓање на шалтер во ФЗОМ 11
5. Прераспределба на месечен износ на средства за аптеките 13
6. Извршени контроли во приватни здравствени установи од примарна здравствена заштита за дејноста гинекологија за 2014..... 14
7. Правото на породилно отсуство во други земји..... 16
8. Одбележување на Европскиот ден на дарување на органи – обраќање на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова 19
9. Одбележување на Светскиот ден на артритисот – обраќање на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова 20
10. Едукативна работилници со пензионерите во Кичево 21
11. Работна средба на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова со претставникот на УНИЦЕФ во Македонија, др. Берtrand Демулан 22
12. Учество на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на VII Меѓународен конгрес на нови технологии во стоматологијата..... 23
13. Игнорирањето не е лек – е пораката на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на VII-та Национална конференција за рак на дојка..... 24
14. Антибиотиците не се храна“: Семинари за рационална употреба на антибиоти 26
15. Директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова доби Сертификат за функционалност на ФЗОМ од министерот за информатичко општество и администрација, Иво Ивановски 28

ЛИЧНА КАРТА НА ФЗОМ

Фондот за здравствено осигурување на Македонија како самостојна институција е основан на 17 октомври 2000 година заради спроведување на задолжително здравствено осигурување, како институција која врши дејност од јавен интерес и јавни овластувања утврдени со Законот.

Основа на работењето на Фондот е Законот за здравствено осигурување со кој се уредува здравственото осигурување на граѓаните, правата и обврските од истото, како и начинот на неговото спроведување.

Со Фондот управува Управен одбор како највисок и единствен орган на управување, а раководи директорот Фондот и се состои од две лица кои се подеднакво одговорни за работењето на Фондот и за обврските.

Извршувањето на работата на Фондот е организирано во централна служба, 30 подрачни служби, а Фондот има отворено и 14 истурени шалтери низ државата. Централната служба ја сочинуваат 9 сектори - правен сектор; сектор за контрола; сектор за фармација; сектор за јавни набавки; сектор за финансиски прашања; сектор за информатика; сектор за спроведување на

меѓународни договори; сектор за сметководство и трезор; сектор за управување со човечки ресурси како и посебно одделение за внатрешна ревизија.

Моделот на финансирање на здравствена заштита во Република Македонија како и во најголем дел од земјите претставува Бизмарков модел со одредени карактеристики и на Бевериџ моделот.

Постојат 15 различни категории на осигуреници во системот и најголем дел од истите се разликуваат во придонесот што го плаќаат или што за нив го плаќаат институциите на државата.

Покрај овие осигуреници поделени во 15те категории, право на здравствено осигурување имаат и членовите на нивните семејства.

Вкупниот број на осигурени лица изнесува 1.811 илјади лица, од кои носители се 1.073 илјади лица додека 738 илјади се членови.

Висината на стапката на активните работници изнесува 7,3%. Останатите категории плаќаат по различен придонес.

За одредени категории, институциите на државата го плаќаат придонесот за овие лица. Имено, Министерството за труд и социјална политика надоместува за социјалните категории, а за невработените, односно лицата со ниски приходи, придонесот го плаќа Министерството за здравство.

Вкупниот буџет на Фондот за 2014 година изнесува 22.737 милиони денари, од кои 91% се приходи од придонеси.

ФЗОМ на осигурениците им ги обезбедува двете основни права што ги определува законот, а тоа се правото на здравствени услуги и правото на парични надоместоци. Во 2014 година за здравствени услуги се наменети 20.118 милиони денари, додека за надоместоци од Фондот 2.100 милиони денари.

Основниот пакет на здравствени услуги, ги определува здравствените услуги на кои имаат право осигурениците поделени во:

- Примарна здравствена заштита
- Специјалистичко-консултативна здравствена заштита
- Болничка здравствена заштита

Како купувач на здравствени услуги Фондот склучува договори со здравствените установи за планиран вид и обем на здравствени услуги по нивоа на здравствена заштита, дејности и специјалности во мрежата на здравствени установи. Во 2014 година склучени се околу 3.500 договори со здравствени установи од кои 113 се јавни здравствени установи.

Покрај здравствени услуги, од здравственото осигурување произлегуваат и правото на лекови, ортопедски помагала, медицинска рехабилитација и рефундација на средства.

➤ **Партиципација и право на ослободување од плаќање партиципација**

Осигурените лица плаќаат партиципација при користењето на здравствените услуги и лекови. Партиципацијата е дефинирана по скалест систем согласно Одлуката за висината на учеството на осигурените лица во вкупните трошоци на здравствените услуги и лековите. Согласно скалата, просечното ниво на партиципација изнесува околу 10% од вредноста на услугата.

Во системот се дефинирани и голем број на ослободувања од наплата на партиципација. Ослободувањата можат да бидат по закон и подзаконските акти на ФЗОМ, како и ослободувања по програмите на Министерството за здравство.

За сите осигуреници максималниот износ на партиципација за една услуга изнесува 6.000 денари, а максималниот годишен лимит за партиципација изнесува 70% од просечната нето плата во државата. Годишниот лимит за одредени категории на осигуреници е утврден на пониско ниво од 40%, односно на 20%, во зависност од возраста и остварените приходи.

Сите осигуреници се ослободени од плаќање на партиципација при преглед кај избран лекар и при интервенција на итна помош.

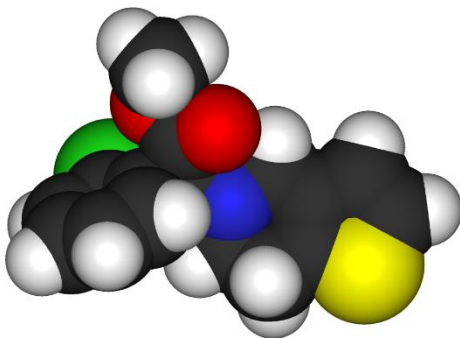
Правото на здравствено осигурување се докажува со Електронска здравствена картичка која е медиум на записи и преноси на информации за осигурениците во системот на здравствена заштита.

НОВИНИ

1. Нов лек на Позитивната листа на лекови на товар на ФЗОМ

➤ Нов лек на Позитивната листа на ФЗОМ

По подолг период се вовеле нов лек (генерика) на Позитивната листа на лекови, со што се започна со реализација на новиот Владин проект за постепено воведување на нови лекови, на Позитивната листа на лекови на товар на ФЗОМ.

Од 1-ви ноември оваа година влезе нов лек на Позитивната листа на товар на Фондот за здравствено осигурување на Македонија, а тоа е лекот со генерика Clopidogrel, лек за кардиоваскуларни заболувања.

Осигурениците досега го купуваа лекот clopidogrel приватно (лек за мозочен удар и инфаркт), а со утврдување на референтна цена, лекот може да се подигне на рецепт на товар на Фондот во било која аптека која има склучен договор со ФЗОМ. За оваа генерика Clopidogrel има лекови од 10 фармацевтски производители, што обезбедува добра конкуренција на пазарот. На Позитивната листа, воведени се и медицинските

индикации за кои се однесува лекот на товар на Фондот, како и начинот на издавање на лекот на пациентите. Кардиолог или интернист може да го препорачаат лекот на пациенти со инфаркт на срце, пациенти со акутен коронарен синдром и пациенти со акутен инфаркт на срце подобни за терпија со тромболитици. Невролози и невропсихијатри може да го препорачаат лекот на пациенти со исхемичен мозочен удар. Торакален, васкуларен, кардиоваскуларен хирург по извршена хируршка интервенција може да го препорачаат лекот за пациенти со болести на срце и стеснување на артерии во вратот и атеросклероза. Точно е дефинирано времето на користење на овој лек за секој вид на заболувања, на товар на Фондот.

Оваа новина е големо олеснување и придобивка за 20.000 пациенти годишно. Отсега, овие осигуреници со оваа новина заштедуваат 57 милиони денари годишно од сопствениот џеп.

➤ Олеснување за третманот на пациенти со хипотиреоза за добивање и следење на терапијата

10.000 осигуреници од цела Македонија кои имаат заболувања на тироидната жлезда - хипотиреоза и се упатуваат на Институтот за патофизиологија и нуклеарна медицина секоја година само за да направат

лабораториско испитување и потврдување на истата терапија, од **01 ноември 2014** таа **услуга можат да ја добијат кај матичниот лекар.**

Имено, пациентите со хипотиреоза со веќе поставена соодветна доживотна супституциона терапија од страна на Институтот за патофизиологија, според клиничките упатства, својата здравствена состојба и ефикасноста на терапијата можат да ја следат многу поедноставно, само еднаш годишно, со посета на матичен лекар. Матичните лекари покрај клиничките упатства веќе имаат спроведено и едукација – работилници, согласно договорот со Фондот во 2014 година, на тема “Нарушување на функцијата на тиреоидната жлезда- дијагностика и терапија”. Матичните лекари од 01 ноември можат директно да ги упатуваат пациентите на биохемиско / лабораториски испитувања за TSH во било која лабораторија, која има договор со Фондот. Доколку резултатите се во рамките на нормалните вредности, матичниот лекар продолжува да ја пропишува истата терапија цела година.

Дополнително и во упатствата по медицина базирана на докази, следењето и лекувањето

на овие пациенти е на примарно ниво, при што од страна на избраните лекари е потребно еднаш годишно да се направи контрола на вредноста на TSH (тиреостимулирачки хормон) и доколку истата се движи од 0,4-4,5 μ U/ml, избраниот лекар ја пропишува тиреосупституционата терапија. Првичното дијагностицирање на болеста и одредување на терапија го прави специјалист/субспецијалист, додека избраниот лекар ќе продолжи да ја следи ефикасноста на терапија и да ја пропишува доколку вредноста на тиреостимулирачкиот хормон (TSH) е во рамките на наведената граница. Доколку вредноста е надвор од оваа граница, избраниот лекар го упатува осигуреното лице на повисоко ниво на здравствена заштита (специјалист/субспецијалист) за дополнителни испитувања и евентуална промена на терапијата.

Паралелно, направени се измени и во режимот на пропишување на лекот Levothyroxine од Листата на лекови, кои паѓаат на товар на Фондот, кој од режим RS (По препорака на: лекар специјалист интернист, специјалист по нуклеарна медицина;) и RSS (по препорака на лекар субспецијалист ендокринолог) се менува во режим R (избран лекар, самостојно - при хронична примарна хипотиреоза со следење на ефектот од супституционата терапија преку нивото на TSH најмалку еднаш годишно (од 0,4-4,5 μ U/mL).

Со овие измени:

1. Се олеснува постапката за пропишување на лекот на рецепт на товар на Фондот за осигурените лица
2. Се намалуваат непотребните трошоци на осигурените лица,
3. Се намалува бројот на посети и преоптовареноста во Институтот за патофизиологија и нуклеарна медицина и на другите секундарни и терциерни здравствени установи и
4. Се намалуваат трошоците од непотребни специјалистички/ субспецијалистички прегледи, кои паѓаат на товар на ФЗОМ.

➤ **Олеснувања за рефундациите на лекови од позитивната листа набавени од странство**

Нова придобивка за осигурениците е од 1-ви ноември 2014 година, ФЗОМ овозможува рефундации за лекови кои осигурениците ги набавиле во странство, односно отсега осигурениците ќе може да добијат поврат на средства за лекови купени во странство, без разлика дали лекот е регистриран во Република Македонија или не.

Овие измени и дополнувања се објавени во Службениот весник на РМ бр.156 од 24.10.2014 година.

2. Нови измени во сферата на лекови – три големи новини во корист на осигурениците

Со последните измени во сферата на лековите, ФЗОМ за осигурениците овозможи олеснување на начинот на добивање лек на товар на Фондот, поголем избор на лекови, како и проширување на индикационите подрачја за лековите што може да се пропишат на товар на ФЗОМ. Овие новини имаат и финансиски ефекти. Се очекува заштедите за осигурениците да бидат 200.000 денари годишно, а Фондот, со овие новини, за лекови годишно ќе може да пренамени 2 милиони денари.

I новина -13 нови намалени референтни цени на лекови

Поради влез на пазарот на нови регистрирани лекови во Република Македонија, ФЗОМ утврди нови намалени (избалансиран) референтни цени за лекови кои се користат кај пациенти со

трансплантирани органи, лекови од групата на антидепресиви, остеопороза, антиепилептици, антипаркинсоници, за мијастенија гравис (нервно-мускулна болест). Со оваа новина Фондот обезбеди нови, во сите 13 генерики, по најмалку еден без доплата за осигурениците и одлуките се објавени во Службен Весник бр.138/2014 (во важност од 25.09.2014) и 141/2014 (во важност од 02.10.2014).

II новина - дополнување со 20 нови заштитени имиња на лекови

Поради влез на нови лекови на пазарот на лекови во РМ, ФЗОМ изврши дополнување на одлуката за референтни цени на лекови со нови 20 заштитени имиња, со што се зголемува можноста на избор на лекови за осигурениците. Лековите се наменети за терапија на желудник, за намалување на масти во крв, антибиотици, Алцхајмер, астма и ХОББ, карциноми, против болки и покачена телесна температура.

III новина - измени во Позитивната листа на лекови

1. ФЗОМ изврши промена во режимот на пропишување за 28 генерики со форма и јачина - тоа значи дека осигурениците може да добиваат препорака за лекови од повеќе лекари специјалисти отколку досега. Одлуката за измени и

дополнувања на позитивната листа е објавена во Службен Весник бр.141/2014 со важност од 02.10.2014.

Измените кои се однесуваат на лекови кои можат да ги пропишуваат избраните стоматолози:

ФЗОМ направи дополнувања и корекции за индикациите на лекови што се наоѓаат на Позитивна листа - отсега осигурениците ќе може да добиваат лекови на товар на ФЗОМ и за нови индикации.

➤ Дополнување на индикации има кај следните лекови:

- ✓ Amoxicillin (Sinacilin, Hiconcil, Moxilen, Almacin, Ospatoh) што спаѓа во групата на бета лактамски антибактериски средства, а сега може да се пропишува и за одонтогени (стоматолошки) инфекции;
- 2. Поширок опсег на употреба на лекот, преку бришење на индикации е овозможено за:
 - ✓ Benzathine phenoxymethylpenicillin (заштитено име Ospen) со новите измени нема ограничување во делот на индикации, односно, истиот може да се пропишува без ограничувања од избраните лекари, односно и од матичните стоматолози;
 - ✓ Cefalexin (Cephagos, Cefalexin Alkaloid, Palitrex) со новите измени нема ограничување во делот на индикации, односно, истиот може да се пропишува без ограничувања од матичните лекари,

согласно регистрираните индикации за лекот.

Стоматолозите како избрани лекари во примарната здравствена заштита имаат право да пропишуваат лекови на рецепт од Листата на лекови кои паѓаат на товар на ФЗОМ, согласно условите дадени со Листата и прописите од задолжителното здравствено осигурување се со цел поквалитетна и сеопфатна здравствена

услуга и лекување за осигурениците на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Целосната листа на лекови на товар на ФЗОМ кои може да бидат пропишани од избран лекар – стоматолог во примарната здравствена заштита, заедно со нивните референтни цени, е објавена на официјалната веб страна на ФЗОМ (www.fzo.org.mk) во делот за лекови.

3. Право на рефундација на средства за користење на здравствена услуга дијализа во странство

Со Правилникот за содржината и начинот на остварувањето на правата и обврските од задолжителното здравственото осигурување, Фондот овозможи на осигурените лица кои користат хемодијализа подолго да престојуваат во странство. Имено, осигурените лица кои привремено престојуваат во странство, на товар на средствата на Фондот, можат да користат 13 хемодијализи во годината во странска здравствена установа и тоа не подолго од 30 дена.

Тоа значи, извршените дијализни третмани во странство, осигурените лица ќе ги платат со сопствени средства и по враќањето во Република Македонија, можат да поднесат барање до Фондот за повраток на средства. Платените здравствени услуги, Фондот ги признава во висина на утврдената референтна цена за дијализа, намалени за висината на пропишаното учество. Референтната цена на еден дијализен третман изнесува 5400 денари, при што осигуреното лице плаќа учество од 1 денар.

За да го остварат ова право, осигурените лица во соодветната подрачна служба на Фондот поднесуваат барање за надомест на средства за извршени здравствени услуги за дијализа во странство на пропишан образец - ДС, а во прилог треба да ги достават следните документи:

- ✓ Медицинска документација за извршените здравствени услуги за дијализа во странство преведена од овластен преведувач;
- ✓ Сметки/фактури со доказ за плаќање за платените

здравствени услуги за дијализа преведени од овластен преведувач и

- ✓ Доказ за трансакциска сметка на подносителот на барањето.

4. Големо олеснување за редовните студенти – повеќе нема потреба од доаѓање на шалтер во ФЗОМ

Со новиот проект „Е-потврди за редовни студенти“ Фондот овозможи големи придобивки за редовните студенти, кои до сега потврдата за редовно школување требаше да ја заверат во студентски прашања, па да ја достават на шалтерите во подрачните служби на ФЗОМ. Со новиот проект, ФЗОМ секоја нова потврда/промена за редовно школување ќе ја добива по електронски пат од соодветната образовна установа за високо образование.

За

оние студенти кои нема да може да ги достават потврдите електронски, ќе остане како досега, да достават потврда во хартиена форма во подрачните служби.

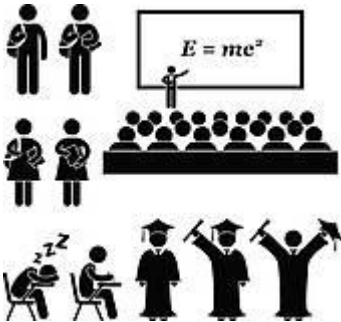
Ова претставува големо административно олеснување за редовните студенти, за студентските прашања на факултетите, за фирмите со што се овозможува континуирано здравствено осигурување за редовните студенти на возраст од 18-26 години.

ФЗОМ на овој проект работеше повеќе од една година, и за тој период воспостави соработка со 43 високо образовни институции (универзитети и факултети) и потпиша договори со 39 институции и одржа обуки за реализација на проектот „Е-потврди за редовни студенти“. Од нив, би сакале да ги пофалиме следниве високообразовни институции кои од почетокот на проектот до 21 ноември 2014 година, ни доставија електронски податоци за свои 24,855 студенти кои се на редовно школување, со што без никакви административни формалности, им се обезбеди континуирано здравствено осигурување.

(Економски факултет – Скопје, Филолошки факултет – Скопје, ФИНКИ – Факултет за информатички науки и компјутерско

инженерство – Скопје, Градежен факултет, Медицински факултет – Скопје, Југоисточно-европски универзитет – Тетово, Универзитет Американ колеџ - Скопје, Филозофски факултет - Скопје, Факултет за ветеринарна медицина - Скопје, Природно-математички факултет –Скопје, Универзитет Свети Апостол Павле – Охрид, ФОН Универзитет - Скопје, Факултет за бизнис економија - Скопје)

За 85% од студентите во овој семестар очекуваме другите факултети и универзитети кои се технички подготвени да ни достават електронски податоци за своите студенти, а оние факултети/универзитети кои имаат потреба од дополнително техничко усогласување со електронскиот систем на ФЗОМ, тоа да го направат за следниот семестар, кога очекуваме проектот да биде целосно заокружен.

Ова е еден од проектите на ФЗОМ, зацртан во Владината програма, од кој придобивки ќе имаат околу 72.000 редовни студенти, на возраст од 18 – 26 години, кои досега требаше на почетокот на секоја универзитетска година да доставуваат потврди за редовно школување, во хартиена форма, од студентските прашања на

факултетите до подрачните служби на Фондот.

Очекувани придобивки од проектот за факултетите/фирмите се:

- ✓ Заштеда на време и ресурси –потврдата за редовно школување веќе нема да се доставува во хартиена форма до подрачната служба на Фондот туку ќе се евидентира автоматски и во електронска форма.
- ✓ Навремена евиденција на сите активни носители/членови во здравствено осигурување преку веб порталот на ФЗОМ

Очекувани придобивки од проектот за редовните студенти се:

- ✓ Нема административни формалности и трошоци
- ✓ Континуитет во здравствено осигурување што е основен предуслов за остварување на некои права од здравственото осигурување
- ✓ Заштеда на време потребно за обезбедување на потврдата

Очекувани придобивки за Фондот се:

- ✓ Намалување на метежот пред шалтерите
- ✓ Извештаи и анализи во реално време за спроведените потврди за редовно школување
- ✓ Зајакнување на контролите и оптимизирање на деловните процеси

5. Прераспределба на месечен износ на средства за аптеките

Фондот за здравствено осигурување на Македонија почнувајќи од октомври 2014 година изврши нова редистрибуција на месечниот износ на средства (квоти) за аптеките. Со тоа Фондот смета дека се обезбеди подобра здравствена услуга во примарната здравствена заштита и подобра можност за остварување на правата на осигурениците за обезбедување со лекови на рецепт во примарната здравствена заштита од позитивната листа.

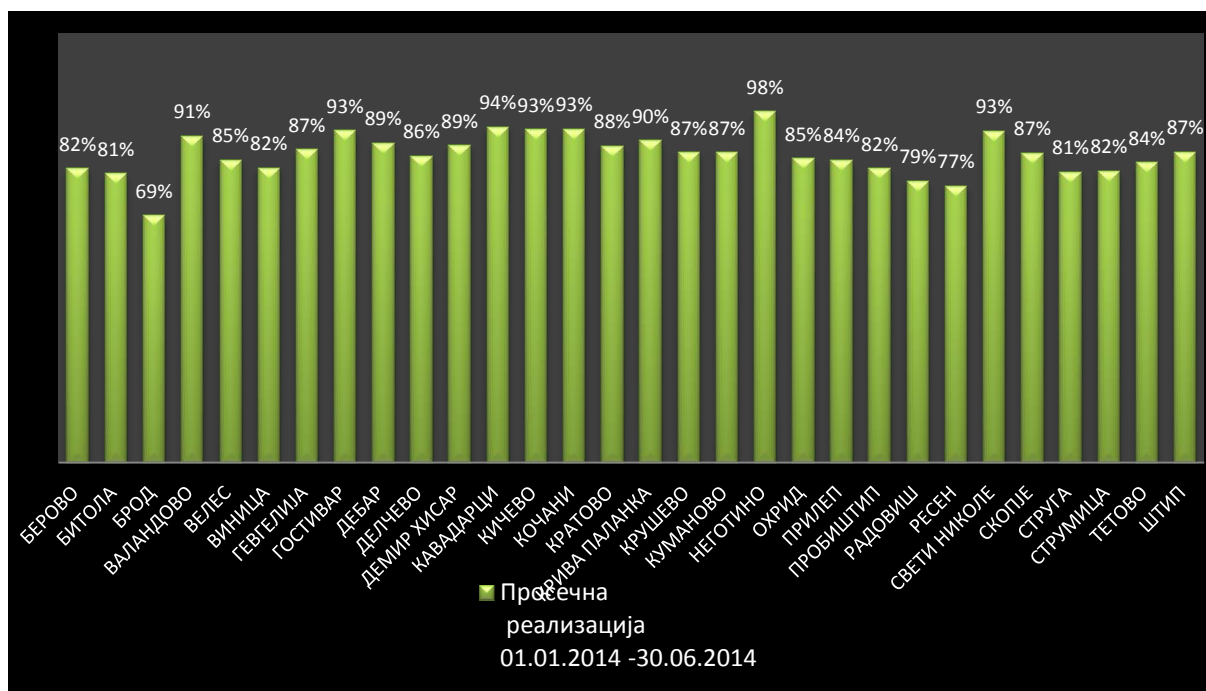
Усоените квоти се добиени врз основа на дефиниран начин на пресметка, што е содржан во Правилникот за критериумите за склучување договори, утврдување на постапка за определување на месечниот износ на средства и начинот на плаќање на здравствените услуги на здравствените установи кои вршат обезбедување на осигурените лица со лекови на рецепт од листата на лекови кои паѓаат на товар на Фондот во примарна здравствена заштита (Сл. весник 34 од 17.02.2014 година).

Согласно Правилникот, определувањето на квотите се прави врз основа на просечно месечно реализираните износи на квоти, за последните шест месеци за кои Фондот има податоци, при што квотата се намалува или зголемува во зависност од расположливите средства на Фондот според дефинираната скала од Правилникот.

Редистрибуцијата е направена на вкупно 713 аптеки, од нив кај 352 аптеки квотата е

зголемена, а кај 361 аптека се намалува, зависно од нивната реализација.

Реализацијата на квотите во последните шест месеци на ниво на цела држава изнесува околу 86%.

КОНТРОЛИ

6. Извршени контроли во приватни здравствени установи од примарна здравствена заштита за дејноста гинекологија за 2014

Примената на Упатствата за практикување на медицина заснована на докази се од исклучително значење за сите институции вклучени во обезбедување на квалитетни здравствени услуги во Република Македонија, од страна на здравствените

установи, Министерството за здравство и Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

Поради позитивните ефекти врз здравствениот систем од донесувањето и пред се, имплементацијата на Упатствата за

практикување на медицина заснована на докази, ФЗОМ за прв пат спроведе контрола на имплементацијата и примената на упатствата во приватните здравствени установи од примарна здравствена заштита од областа гинекологија и тоа Упатство за практикување на медицина заснована на докази за хламидијален уретритис и цервицитис и Упатство за болести карактеризирани со вагинален исцедок. Оваа контрола е во согласност со проектот “Еднаков квалитет на здравствената услуга за секој граѓанин секаде во Македонија”, како и со Акцискиот план за реализација на проектот.

Контролите се извршени во месец септември и октомври во 2014 година. Вкупно се извршени 40 контроли во здравствени установи од дејноста гинекологија, од кои дваесет (20) контроли на Упатството за практикување на медицина заснована на докази за хламидијален уретритис и цервицитис и дваесет (20) контроли на Упатството за болести карактеризирани со вагинален исцедок.

Истовремено, покрај контрола на Упатствата за практикување на медицина заснована на докази во еднаесет (11) здравствени установи од дејноста гинекологија, извршени се и општи контроли, согласно Договорот за обезбедување и плаќање на здравствени услуги во примарна здравствена заштита –

гинекологија, каде најчеста неправилност по извршената контрола е констатирана неуредна задолжителната ампуларна терапија и терапија за ургентни состојби.

Од вкупно извршените 40 контроли на Упатствата за практикување на медицина заснована на докази, констатирано е дека во сите здравствени установи упатствата се применуваат во целост.

Во интерес на Фондот за здравствено осигурување на Македонија е пружените здравствени услуги од страна на здравствените установи да бидат навремени, ефикасни, ефективни и лесно достапни до осигурените лица. Преку имплементација на Упатствата за практикување на медицина заснована на докази, целта е да се обезбеди еднаков квалитет на здравствената услуга, за секој граѓанин, секаде во Република Македонија.

ПОРОДИЛНО ОТСУСТВО

7. Правото на породилно отсуство во други земји

Правото на породилно отсуство е едно од правата кои произлегуваат од работните односи, односно од начелата за заштита на мајчинството.

Денес речиси сите земји во својата регулатива имаат вметнато одредби за заштита на мајчинството и право на породилно отсуство. Но покрај тоа, заштитата на мајчинството и правото на породилно отсуство не е секаде исто. Околу 830 милиони жени работнички во Светот немаат соодветна мајчинска заштита, а 80% од нив се наоѓаат во Африка и Азија.

Периодот на породилно отсуство е критичен за опоравување на мајката од пораѓањето и да овозможи истата да се врати на работа. Според теоријата, доколу е прекраток периодот мајката, не би била спремна да се врати на работните обврски, а доколку истиот

е предолг, може да има негативен ефект врз поврзаноста со работата и можноста за напредување.

Последните стандарди на Меѓународната организација на трудот (МОТ) налагаат минимален период на породилно отсуство од 14 недели. Од 185 земји кои што ги следи МОТ, 98 земји го исполнуваат минималниот период од 14 недели, 42 од нив имаат 18 или повеќе недели, а додека 60 земји имаат период од 12-13 недели, 27 земји имаат породилно отсуство пониско од 12 недели.

Најдолги периоди на породилно отсуство имаат земјите од Источна Европа и Централна Азија со просек од 27 недели а азвиените земји со просек од 21 недели. Најкратко отсуство е во земјите од Среден исток со 9,2 недели.

Според конвенцијата на Меѓународната организација на трудот (МОТ), компензацијата за време на породилното отсуство треба да биде најмалку 2/3 од претходната заработка на мајката. Земјите применуваат различни методи за одредување на надоместокот.

Некои не плаќаат надоместок за време на целиот период, некои го намалуваат износот за дел од периодот, некои плаќаат само за одредени категории на вработени.

Од 167 споредувани земји, 74 земји го исполнуваат минималниот критериум на 2/3 од заработката во период од најмалку 14 недели, од нив 61 земја обезбедуваат 100% од претходната заработка за период од најмалку 14 недели. Во 93 земји породилното не е платено, или е платено помалку од 2/3 од претходната заработка.

Најчести методи на финансирање на надоместокот за породилно отсуство се:

- ✓ Во 107 земји финансирањето е преку некоја од шемите на социјални придонеси;
- ✓ Во 47 земји е на товар на работодавачот;
- ✓ Во 29 земји е мешавина преку претходните две;
- ✓ Во 2 земји не се плаќа надоместок.

Најголем дел од земјите од регионот припаѓаат на групата на земји со високо ниво на права во делот на породилните отсуства, според тоа најголем дел од нив се карактеризираат со долг период на породилно отсуство и висок процент на компензација. Подетално овие два параметри се презентирани подолу:

Земја	Број на недели	процент на компензација
Хрватска	58	100% до 6 месеци, потоа паушал
Црна Гора	52	100%
БиХ	52	Од 50% до 80%, само Р. Српска 100%
Албанија	52	80% до 150 дена, потоа 50%
Македонија	39	100%
Бугарија	32	90%
Унгарија	24	70%
Србија	20	100%
Романија	18	85%
Грција	17	100%

Турција	16	67%
Словенија	15	100%

Извор: ILO 2014, *Maternity and paternity at work, Law and practice across the world*

Според табелата, најдолго е породилното во Хрватска, но после првите 6 месеци, државата исплаќа одреден паушал. После Хрватска во Црна Гора породилното трае 52 недели со надоместок од 100%. Останатие две земји со 52 недели породилно се Босна и Херцеговина и Албанија, но надоместокот што го исплаќаат е значително понизок.

Во Македонија, породилното отсуство трае 39 недели, со надоместок од 100% од платата што во претходниот период ја остварувала осигурничката. Во споредба со останатите земји, Македонија е меѓу земјите со поголеми поволности во делот на породилните отсуства. Притоа, потребни услови за остварување на правото се

осигурничката да биде вработена во претходните 6 месеци и за неа да е редовно подмируван придонесот за здравствено осигурвање. Максималниот износ за надоместок за породилно е 4 просечни плати и истиот е зголемен во споредба со минатото, кога изнесувал 2 просечни плати.

Кон тоа, регулативата предвидува доколку осигурничката одлучи да го прекине породилното и порано од предвиденото да се врати на работното место, во тој случај до истекот на 9те месеци покрај тоа што ќе остварува приходи од плата, ќе и биде исплаќано половина од утврдениот надоместок за породилно.

©Lal Perera * illustrationsOf.com/227982

ЗДРУЖЕНИЈА НА ПАЦИЕНТИ

8. Одбележување на Европскиот ден на дарување на органи – обраќање на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова

Исклучително е важно, секој од нас, да најде барем пет минути и да поразговара со членовите на своето семејство за важноста од спасување нечиј живот. Органодарителството е врв на хуманоста и токму затоа, Фондот посветено работи на неколку проекти со кои органодарителите се изедначија со крводарителите и тие нема да плаќаат партиципација за здравствени услуги. Истовремено, ФЗОМ е фокусиран на превенцијата, преку проектот за превенција, во соработката со матичните лекари за подигнување на јавната свест за бубрежните заболувања.

За своите заложби околу органодарителството и трансплантацијата, ФЗОМ доби пофалба и од Владата на Република Македонија, што е обврска за уште поквалитетно спроведување на проектите. Сето ова го истакна во своето обраќање на одбележувањето на Европскиот ден на дарување органи, директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова, кое трета година по ред се одбележува на 11 октомври и во Македонија, а е во организација на Здружението на граѓани Нефрон.

Со дозвола од Европскиот директорат за квалитет на лекови и медицина, здружението „Нефрон“ ја преведе и ја објави брошурата „Органодарителство - Ајде да зборуваме за тоа“, која е збир на информации за донирањето органи за трансплантација, лекување и спасување друг живот. Во брошурата се содржани сите важни информации кои ќе му помогнат на секој од нас, да ја осознае суштината на медицинската процедура на трансплантација и на дарувањето органи по смртта како највисок хуман акт и чин на човекољубие со кој може да се спаси друг живот.

Оваа брошура е достапна и на веб страната на ФЗОМ (www.fzo.org.mk)

Европскиот ден за донирање органи во земјите на Европа се одбележува секоја втора сабота од октомври. Советот на Европа има развиено унифицирано лого, идеи и програми за одбележување на денот во сите земји. Секоја година една земја-членка е носител на овие активности, а годинава тоа е Италија.

9. Одбележување на Светскиот ден на артритисот – обраќање на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова

Свесни сме дека Светскиот ден на артритисот - 12 октомври е еден од најзначајните денови за пациентите со ревматолошки заболувања и истиот се прославува насекаде ширум светот. Како здравствени власти и како Фонд за здравствено осигурување на Македонија ги цениме укажувањата на нашите партнери, здруженијата на пациенти и овозможивме терапија преку условните буџети, кои се таргетирани токму за пациентите со овие заболувања.

Работиме во континуитет на информираноста на граѓаните за живеењето со хроничните ревматолошки заболувања.

Потребно е гласно и несебично да дадеме поддршка на лицата кои страдаат од овие заболувања. Паралелно, ја продлабочуваме соработката со Клиниката за ревматологија и со здружението на пациенти НОРА на полето на ревматскиот артритис. Ова го истакна директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на одбележувањето на Светскиот ден на артритисот, кој годинава се одбележува под мотото „Мојата порака до артритисот“. Заблагодарувајќи се на поканата, Парнарџиева-Змејкова истакна дека идејата да се одбележи Светскиот ден на артритисот со поезија која ни дава и духовна храна, заслужува честитики.

10. Едукативна работилници со пензионерите во Кичево

ФЗОМ продолжува со одржување на едукативните работилници со пензионерите. На 24 октомври 2014 година во Кичево се одржа тринаесетта едукативна работилница, која има за цел да ги едуцира пензионерите за нивните права од здравствено осигурување, по што следуваше презентација за превентивни мерки и активности во примарната здравствена заштита. На работилницата, тим од ФЗОМ - лекар и правник - ги објаснија новините и одговараа на прашања кои се од интерес на пензионерите.

Директорот на ФЗОМ, Џемали Мехазии се заблагодари на Сојузот на пензионери и на Црвениот крст за успешно реализирање на едукативните работилници кои имаат цел да го зголемат нивото на информираност на пензионерите за нивните права од здравственото осигурување.

Во своето обраќање до пензионерите, Мехазии истакна дека пензионерите како целна група на осигуреници се особено важни и токму затоа ФЗОМ е секогаш отворен за соработка со нив, да им излезе во пресрет на нивните потреби, онаму каде е тоа во надлежност на Фондот.

РАБОТНИ СРЕДБИ

11. Работна средба на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова со претставникот на УНИЦЕФ во Македонија, др. Берtrand Демулан

Дури 90% од вкупниот број на граѓани во Република Македонија се опфатени во системот на задолжителното здравствено осигурување и секој граѓанин има право да биде вклучен во системот, што ја вбројува Македонија во земјите со највисок процент на здравствени осигуреници. Ова го истакна м-р Маја Парнарџиева-Змејкова, директорка на ФЗОМ, на средбата со претставникот на УНИЦЕФ за Македонија, др. Берtrand Демулан, што беше одржана на негово барање на 05 ноември 2014 година.

ФЗОМ како институција постојано работи на унапредување на здравствениот систем, имплементирајќи проекти кои значат, административно олеснување, побрзи и навремени услуги кои се добиваат по електронски пат. Во насока на поефикасни услуги за осигурениците, Фондот има значаен партнер во невладиниот сектор, во прв ред, здруженијата на пациенти, нагласи

директорката Парнарџиева-Змејкова. Од интензивната комуникација со здруженијата, ФЗОМ ги црпи потребите за подобрување на системот, како и за подобрување на квалитетот на здравствените услуги кои осигурениците ги добиваат.

Истовремено, ФЗОМ остварува секојдневна комуникација и со здравствените установи и фирмите, следејќи ги нивните потреби во насока на подобрување на условите за соработка со нив, што од своја страна има позитивна рефлексивност врз остварување на правата на осигурениците.

Претставникот на УНИЦЕФ, др. Берtrand Демулан информираше за програмата која УНИЦЕФ ја реализира во соработка со Владата на Република Македонија, за социјален модел за инклузија на деца со посебни потреби. Нагласувајќи дека во грижата на децата со посебни потреби, ќе бидат вклучени и патронажни сестри, др. Демулан изрази надеж дека и ФЗОМ ќе може да изнајде модалитети за вклучување во реализацијата на оваа програма.

КОНФЕРЕНЦИИ И КОНГРЕСИ

12. Учество на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на VII Меѓународен конгрес на нови технологии во стоматологијата

Во договорите со општата стоматологија, по барање на Стоматолошката комора, ФЗОМ обезбеди флексибилен пристап, со кој им овозможи на стоматолозите покрај примарната здравствена заштита да пружаат специјалистички услуги, што се надвор од услугите што ги покрива Фондот кај специјалистите стоматолози. За специјалистите, Фондот овозможи квартален начин на фактурирање, односно се даде можност самите специјалисти да си го одредат обемот на работа во текот на тромесечието. Со последните измени во позитивната листа, направени се корекции во индикациите на лековите што можат да ги препорачуваат стоматолозите по сугестија на стоматолозите, истакна директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на седмиот Конгрес на нови технологии „Естетска стоматологија - уметност и наука, кој се одржа на 10 октомври 2014 година во Домот на АРМ. Овој меѓународен конгрес е под покровителство и во координација на Стоматолошката комора на Македонија со Хрватската комора на дентална медицина, Стоматолошката комора на БиХ и Здравнишката комора на Словенија.

Парнарџиева-Змејкова ја истакна важноста од направените бројни реформи со кои значајно се олеснуваат процедурите, воведените електронски услуги и електронска комуникација со стоматолозите, што претставуваат сериозни заштеди на нивните ресурси, како што е елиминирање на 5000 месечни посети на Фондот од страна на стоматолозите. Исто така, сегашните договори на стоматолозите со ФЗОМ се во времетраење од 5 години. Како Фонд секогаш сме се работеле транспарентно и конструктивно соработуваме со сите страни од здравствениот систем, а особено ја продлабочуваме конструктивната соработка со стручните здруженија, односно со коморите. Потребен е позитивен и партнерски однос на двете страни, истакна директорката на ФЗОМ.

Како најава на плодната соработка што во наредниот период Фондот ќе ја реализира со Стоматолошката комора на Македонија, Парнарџиева-Змејкова информираше за редовните годишни преговори за текстот на договорите меѓу Фондот и стоматолозите. Исто така, отворено се започнува со дискусијата за системските прашања и следните чекори за подобрување на состојбата.

Земајќи ги предвид случувањата на глобално ниво, за разлика од голем број земји кои во потрага по рационализација исклучија дел од стоматолошките услуги од основниот пакет, во Македонија, статусот на стоматологијата е на истото високо ниво. Фондот има договор со 1110 матични стоматолози и 221 стоматолози специјалисти, како и договор со универзитетските клиници.

13. Игнорирањето не е лек – е пораката на директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова на VII-та Национална конференција за рак на дојка

Ретки се настаните каде што имам чест да се обратам, не само како директор на институција, како засегната страна, туку и како индивидуа, како жена која е свесна за сериозноста и опасноста која не демне. Чест ми да ја дадам својата поддршка на Борка во борбата против рак на дојката. Да дадам поддршка на сите жени кои се соочуваат или се соочиле со ова тешко заболување, го започна своето обраќање на VII-та Национална конференција за рак на дојка, директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова. VII-та Национална конференција за рак на дојка која беше во организација на Здружението Борка, а е под покровителство на сопругата на претседателот на Република Македонија, Маја Иванова, се одржа во Скопје на 14 октомври 2014 година.

Како што истакна Парнарџиева-Змејкова, минатата година ФЗОМ најави многу новини кои се однесуваат на пациентите, како што се, полесно подигнување на терапија, административно олеснување, помалку посети кај матичен лекар и на клиника само за подигнување терапија, скратување на

рокот за замена на вештачка силиконска дојка, како и зголемување на средствата во 2014 год. за клиниката за торако-васкуларна хирургија, каде годишно 40 жени во еден акт треба им се врши мастектомија и реконструкција на дојката. На клиниката за пластична хирургија годишно се изведуваат 7 секундарни реконструкции по мастектомија, како и 40 реконструкции за вродени аномалии на дојка.

Новини што ги најави директорката на Фондот од 2015 година, се, дека жените кои користат ортопедско помагало - вештачка силиконска дојка веќе нема да има потреба да посетуваат хирурзи само за да добијат потврда за тоа помагало. Од 2015 година само со потврда од матичниот лекар секоја година ќе можат да го остварат ова право.

Ние како држава сме фокусирани на подигнување на свеста за важноста на раната детекција на ракот на дојката, со што ќе се одбегнат големите хирушки зафати, долготрајните хемостатици, зрачење, долготрајните последици не само по здравјето, туку и по психата на жената и нејзината фамилија, додаде Парнарџиева Змејкова.

Сите ние, жените, преку самопреглед, редовна посета на нашите лекари, макар и консултација при некаква промена, може да го промениме исходот. Сепак, не се сите жени едуцирани, самосвесни, голем дел немаат слушнато за самопреглед, ехо преглед, мамограф и тн. Токму затоа, нагласи Парнарџиева-Змејкова, сметам дека сите ние постојано, почнувајќи од министерот, но и од мене, заедно со Биба Додева од здружението Борка, претставниците на дипломатскиот кор, нивните сопруги, сите граѓански организации работиме и уште повеќе треба да работиме на подигнување на свесноста кај жените. Отворено да зборуваме за болеста и за последиците од истата. Да укажеме на нашите пријателки и роднини дека при секоја промена, веднаш мора да се јават на лекар. Сите, без разлика од каде сме и на која позиција сме, заеднички без двоумење, испраќаме апел дека - ИГНОРИРАЊЕТО НЕ Е ЛЕК, заврши со своето обраќање директорката на ФЗОМ, Парнарџиева-Змејкова.

14. Антибиотиците не се храна“: Семинари за рационална употреба на антибиоти

Со цел превенција на нерационалната употреба на антибиотиците и антимикробната резистенција, а во рамки на постојната иницијатива за одбележување на Европскиот ден за рационална употреба на антибиотици се организираа стручни семинари за здравствените работници, пациентите и општата јавност под слоганот „Антибиотиците не се храна“. Овие семинари се организираа како резултат на соработката меѓу Фондот за здравствено осигурување на Македонија, Министерството за здравство на Република Македонија, Институтот за јавно

здравје и Студиорум – центар за регионални истражувања и соработка. Овој проект се спроведува и со поддршка од Светската здравствена организација - Регионална канцеларија за Европа и со средства од Владата на Кралството Белгија.

Антибиотиците не се храна – за да ја одбираш без лекар, секоја непотребна примена ја намалува нивната делотворност е мотото на стручните семинари на тема „Рационална употреба на антибиотици и превенција на антимикробна резистенција. Овие семинари имаат за цел стручна едукација и подигнување на свеста за рационална употреба за антибиотиците и превенција на антимикробната резистенција. Планирани се осум едукативни стручни семинари во неколку градови во Македонија, од кои досега се одржаа 7 во периодот од 26 септември до 27 ноември 2014 година. Првиот семинар се одржа на 26 септември во Велес. Беа опфатени градовите Охрид, Прилеп, Битола, Тетово, Штип, Куманово, а во Скопје на 14.11.2014 година беше обележан Европскиот ден за рационална употреба на антибиотици. На семинарите учество земаа здравствените работници во болничката здравствена заштита, како и фармацевтите и епидемиолозите во Центрите за јавно здравје низ државата.

Имајќи го предвид фактот дека нивото на пропишани, издадени и купени антибиотици во Македонија е исклучително висок, проектот за рационална употреба на антибиотици предвидува активности за едукација на здравствените работници на локално ниво со цел превенција на нерационалната употреба на антимикробните средства и намалување на ризикот од антибиотска резистенција (АМР). Соогласно податоците на ФЗОМ кои се однесуваат на потрошувачката на антибиотици кои се издаваат на товар на ФЗОМ односно подигаат во аптеките, се забележува тренд на зголемена потрошувачка на антибиотици. Најпотрошувани антибиотици се бета-лактамските (пеницилинските) антибиотици, односно amoxicillin+clavulanic acid. Вкупната потрошувачка на антибиотици во РМ се проценува до 35 ДДД/1000 жители/ден – двојно поголема од потрошувачката на антибиотици во други европски земји.

Кристина Христова, директор на сектор фармација, ФЗОМ во своето излагање на тема „Потрошувачка на антибиотици во Република Македонија“ истакна дека рационалното користење на лекови, а особено на антибиотиците е приоритет на здравствените власти, чија примарна цел е заштита на здравјето на граѓаните и на идните генерации. Антибиотиците се едни од

најважните терапевтски револуционерни откритија во медицинската историја и се есенцијална алатка за модерната медицина – хируршки процедури и трансплантации не можат да се спроведат без нив. За жал, антибиотиците се подложни на злоупотреба, на пр. кога антибиотиците се пропишуваат за вирусни инфекции каде тие не делуваат.

Фондот за здравствено осигурување на Македонија е активен учесник во повеќегодишните активности и напори за подигање на свеста за рационална употреба на антибиотици и е партнер на Светската здравствена организација СЗО, на Министерство за здравство, Институтот за јавно здравје во борбата за здрава нација и здраво поколение, бидејќи, ова може да се постигне само доколку сите учесници во ланецот на здравството, започнувајќи од лекарите кои пропишуваат и препорачуваат лекови, фармацевтите кои издаваат лекови, пациентите кои ги користат лековите, снабдувачите на лекови, производителите, дистрибутерите и здравствените власти, имаат иста цел, искоренување на навиката за нерационална употреба на антибиотици.

НАГРАДИ

15. Директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова доби Сертификат за функционалност на ФЗОМ од министерот за информатичко општество и администрација, Иво Ивановски

Директорката на ФЗОМ, м-р Маја Парнарџиева-Змејкова го доби Сертификатот за функционалност на информацискиот систем на Фондот за здравствено осигурување на Македонија на 21 октомври 2014 година. ФЗОМ е четврта по ред државна институција која се стекна со ваков престижен сертификат. Ова признание на директорката Парнарџиева-Змејкова и го врачува Министерот за информатичко општество и администрација, Иво Ивановски. МИОА го издава овој сертификат за информациските системи кои ги користат државните институции при комуникација и размена на податоци и документи по електронски пат.

Секторот информатика на ФЗОМ, до сега има изработено 18 процедури, меѓу кои се и Политика за сигурност на ИТ системот, Политика за приватност, со кои се покриваат

сите безбедносни аспекти на функционирањето на ИТ системот на Фондот, истакна директорката Парнарџиева-Змејкова. Она на што сме особено горди како институција која го добива овој сертификат, е дека проектот целосно го завршивме со сопствени ресурси, за разлика од останатите институции кои имаа ангажирано надворешни консултантски куќи. ФЗОМ како институција предначи пред останатите институции по однос на изготвени постапки, интерни процедури, севкупна документација која ја покрива проблематиката за безбедност на ИТ системот. Фондот за здравствено осигурување е државна институција која има една од најголемите бази на податоци, кои се заштитени според највисоки стандарди, од ниво на пристап до информации, до следење и строга контрола на информациската безбедност, како и заштита од ризици. Истовремено се работеше и на процедурите, но и на свеста на вработените во ФЗОМ, по однос на безбедноста на системот, која е навистина на многу високо ниво.

Министерот Ивановски истакна дека со сертификатот е потврдена примената на најдобрите ИТ практики и највисоките

механизми и стандарди за информациска безбедност во ФЗОМ. Воедно се потврдува усогласувањето на ФЗОМ со одредбите на Законот за електронско управување и остварувањето на заложбите на Владата на Република Македонија, за електронска комуникација и размена на податоци помеѓу органите на државната управа.

Овој сертификат кој се доделува на една институција, е врз основа на Законот за електронско управување и претставува уште едно признание дека Фондот за здравствено осигурување има направено многу во однос на развојот и воведувањето на информатичко - комуникациски технологии. Со

воведувањето на стандарди во оваа област, кои се едноставни за практикување, институциите се подготвени да разменуваат информации меѓу себе, да го надградат системот за интероперабилност, а информациите се добиваат на еден шалтер.

Благодарение на континуираното инвестирање во ИТ системите во Фондот, овозможени се меѓусебни поврзувања со 5 државни институции (УЈП, ПИОМ, АВРМ, Министерство за правда – УВМК и МВР со медиум) за размена на податоци по службена должност. Имено, Фондот ги обезбедува сите податоци од другите институции по службен пат, електронски, без да има обврска осигуреникот да ги доставува во барањата.

Ова претставува големо признание за Фондот, кој практично досега вовеле за 70% од услугите електронска комуникација со своите клиенти. Процесот се планира да се заокружи до пролет 2015 кога ќе се воведат и останатите 30% .